Тема 26. Съвременни софтуерни технологии

1. Софтуерен продукт и процес
    - Модел на софтуерен процес - хващаме 3 и ги описваме
2. Управление на софтуерен проект и ресурсите.
    - Участници в софтуерния процес -
3. Функционални и нефункционални изисквания
4. Анализ и проектиране на софтуерните изисквания
5. Проектиране на софтуера
    a. Обектно-ориентиран дизайн
    b. Езици за описание.
        - UML
6. Управление на качеството на процеса на създаване на софтуер - верификация и валидация на софтуера. Тестване на софтуера. Управление на процеса на тестване
7. Съвременни софтуерни технологии - по 1-2 изречения за всяко
    a. Гъвкави (agile) софтуерни технологии.
    b. Extreme Programming (XP)
    c. Test Driven Development
    d. Feature driven development
    e. SCRUM

1. Софтуерен продукт и процес

def. Софтуерен процес наричаме структуриран набор от дейности, необходими за разработване на софтуерна система в срок и с високо качество по предвидим начин и с предвидими характеристики;

def. Модел на софтуерен процес представлява опростено(абстрактно) описание на софтуерен процес, представен от определена гледна точка

напр. такива модели са каскадния(Waterfall), модела на бързата разработка(Rapid Application Development model), фазовите(еволюционни модели като напр. инкременталния и постъпковия), прототипния и спираловидния, Personal software process

Забл. Всеки процес на разработка на каквото и да е вкл. 5 компонента:

- Анализ на изискванията
- Проектиране - решаваме как да се направи
- Имплементиране
- Тестване(Валидация, Верификация)
- Поддръжка

Тези елементи са в съответствие с Waterfall модела.

- **Waterfall** модел(Модел на водопада)

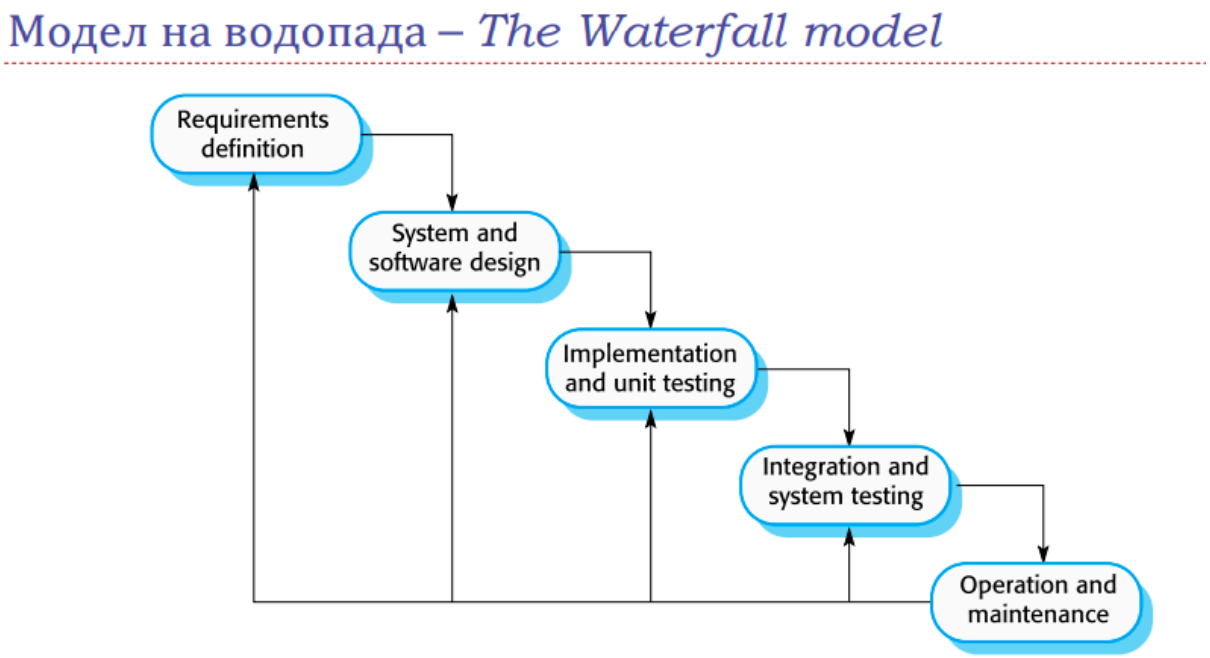

  - Ясно разграничен процес, който е лесен за разбиране

    - Всяка дейност трябва да бъде напълно завършена, преди да се премине към следващата
    - Ясно са дефинирани входовете и изходите на дейностите, както и интерфейсите между отделните стъпки
    - Ясно са дефинирани ролите на разработчиците на софтуер

  Waterfall моделът е подходящ, когато:
    - изискванията са осъзнати и ясно формулирани в началото;
    - проектите са ясно организирани
    - проектите са повторяеми и/или големи, за които времето и бюджетът не са критични.

  Не би бил подходящ в случаите, когато:
    - е трудно за потребителя да формулира всичките си изисквания в началото
    - биха се менили изискванията на клиента
    - разделянето на проекта няма как да се стане по гъвкав начин

  Той е предназначен по-скоро за статично дефинирани проекти - като тези от областта на хардуера, откъдето е произлязъл.

- **Инкрементален**(постъпков) модел
    - Системата не се доставя като едно цяло, а вместо това процесът на разработка и доставянето са разделени на стъпки, като всяка стъпка доставя само част от цялата функционалност
    - На идентифицираните потребителски изисквания се присвояват приоритети и тези с по-висок се реализират в първите стъпки
    - След като се започне разработката на една стъпка, изискванията не се променят
- **Итеративен** модел
    - В самото начало доставя цялостната софтуерна система, макар и част от функционалността да е в примитивна форма
    - При всяка следваща итерация не се добавя, а само се усъвършенства съществуващата
    - Обикновено върви ръка за ръка с инкременталния, в противен случай се случва зацикляне
- **Прототипен** модел
    - Създаване на основните потребителски интерфейси, без да има някакво значително кодиране
    - Разработване на съкратена версия на системата, която изпълнява ограничено подмножество от функции
    - Използване на съществуваща система или компоненти от система, за да се демонстрират някои функции, които ще бъдат включени
    - Прилага се в проекти, където не са достатъчно ясни изискванията на потребителите и дизайнът на софтуерната система
    - Използва се както самостоятелно, така в комбинация с други модели на процеси

Изборът на конкретен модел зависи основно от организационната среда и същността на приложението.

2. Управление на софтуерен проект и ресурсите

Управлението на софтуерните проекти е от огромна важност за спазването на **бюджетните и времевите ограничения**, както и за удовлетворяването на **изискванията относно качеството на продукта, заедно с изискванията към организацията на работата**. Така основните дейности, свързани с управлението на софтуерния проект, са **управление на риска** и **управление на човешките ресурси**.

Тъй като софтуерният процес включва всички дейности от разработката на софтуер, дейностите от по-високо ниво като спецификация, разработка, валидация и развитие, са част от него. В зависимост от избрания модел, следните участници са въвлечени в софтуерния процес:

- бизнес анализатори
- софтуерни архитекти
- отбор от разработчици
- тестови инженери
- крайните потребители на системата

Всички заинтересовани лица; различните модели на софтуерни процеси предполагат различно участие на различните заинтересовани лица, напр. при гъвкавите методологии има представител на клиента

3. Функционални и нефункционални изисквания

3.1. **Функционални** изисквания - описват функционалностите на системата, т.е. услугите, които системата трябва да предоставя, начинът по който системата трябва да реагира на конкретни входни данни и поведението й в конкретни ситуации; отговарят на въпроса “какво”
   - напр. потребителите на системата трябва да могат да сортират резултатите от търсене във възходящ ред

3.2. **Нефункционални** изисквания(**качествени**) - ограничения върху услугите или функционалността на системата като времеви ограничения, ограничения върху процеса на разработване и използваните стандарти и пр.; отговарят на въпроса “как”
   - напр. заявка към базата данни трябва да бъде изпълнена за не повече от 10 ms.

Нефункционалните изисквания могат да бъдат по-критични от функционалните и от тях може да зависи пригодността на цялата система.

4. Анализ и проектиране на софтуерните изисквания

Включва набор от дейности, които предполагат точно систематично определяне и извличане на изискванията от всички заинтересовани лица; резултат би трябвало да бъде множество от добре формулирани изисквания, форматирани по определен стандарт.

- ФИ - с use case сценарии, описание на потока на изпълнение

  Може да сложим примерна схема и табличките за описание на изискванията(предусловие, постусловия, поток на изпълнение, резултат, вкл. актьори)

- Качествените изисквания(НФИ) влияят в/у избора на софтуерната архитектура

5. Проектиране на софтуера

Най-съществения резултат от дейностите по проектиране е софтуерната архитектура, т.е. съвкупност от структури, показващи различните софтуерни елементи, външно видимите им свойства и връзките между тях. Структура още наричаме изглед, т.е. конкретно представяне на софтуерната система и представлява начин на по-високо ниво заинтересованите лица да получат разбиране за СА на системата.
Например, такива са декомпозиция на модулите, употреба на модулите, структура на процесите

- **Модулни структури** - елементите в модулните структури са модули - единици работа за изпълнение; те предлагат поглед, ориентиран към реализацията на системата, без значение какво става по време на изпълнение
  - Връзките между модулите са от вида “X използва Y”, но ако има нужда от по-детайлно описание, може връзките да са насочени към конкретен интерфейс или ресурс на модула
- **Структура на процесите**
  - елементите са компоненти, които се проявяват по време на изпълнение(т.е. основни изчислителни процеси) и средствата за комуникация м/у прицеите
- **Структура на внедряването** - показва как софтуера се разполага в/у хардуера и комуникационното оборудване
  - Елементите са процеси, хардуерни устройства и комуникационни канали
  - Представлява интерес при разпр. системи, позволява да се разберат особеностите относно бързодействието, интегритета на данните, надеждността и сигурността

5.1. Обектно-ориентиран дизайн и моделиране на системата

Представя системата като група от обекти, които си взаимодействат и имат изградена структура, чрез което се постига конкретна цел;
Именно елементите са обектите, а конекторите са интерфейсите между тях.

def. **Обект** - атомична единица(същност), която притежава състояние(стойностите на всичките му атрибути), има дефинирано поведение(под формата на параметризирани методи) и може да се идентифицира уникално
def. **Клас** - шаблонът по който се създават инстанции, т.е. обектите

Забл. Класовете ни дават възможност да скрием вътрешното представяне или състояние на обектите. Важни характеристики на този тип проектиране са абстракция, енкапсулация, наследяване и полиморфизъм.

Забл. Стига се до ОО дизайн след ОО анализ, т.е. дефинирането на проблема и изискванията в термините на обекти.

5.2. Езици за описание

Езиците за описание са Domain Specific езици, използвани в областта на софтуерните архитектури, въвеждащи ниво на формализъм и предоставящи синтаксис за характеризирането на софтуерните архитектури, отново за да стандартизират процеса по комуникиране на софтуерната архитектура на по-високо ниво. Използването на тези езици изисква поддръжка от инструменти за анализиране, визуализиране, анализ и т.н., които са специфични за всеки език.

След 2000-та година втората версия на UML се разширява така че да обхваща елементи на тези езици на описание.

5.2.1. UML

UML е ОО език за моделиране, който служи за уточняване, визуализиране, конструиране и документиране на елементите на софтуерните системи. Също се използва за бизнес моделиране и моделиране на други системи, които не са софтуерни.

UML диаграмите представят решенията след ОО анализа и проектирането.
Според йерархията им, някои видове са:

- диаграми на поведението - Activity, State Machine Diagrams, Use Case Diagrams, Interaction Diagrams и др.
- структурни диаграми - Class Diagrams, Object Diagrams, Deployment Diagrams и др.

Например, за изгледите, които разгледахме по-горе, можем да използваме за моделиране следните UML диаграми:

- class диаграми и package диаграми - модулни
- sequence, activity, state charts - структури на процесите
- deployment диаграма - за физическия(на внедряването) изглед

6. Управление на качеството на процеса на създаване на софтуер - верификация и валидация на софтуера. Тестване на софтуера. Управление на процеса на тестване.

- **Верификация** на софтуера vs **Валидация** на софтуера
  Валидацията е процеса по проверка дали спецификацията покрива изискванията на клиентите, докато верификацията(дали разработчиците са си свършили работата) представлява процеса по проверка дали софтуерният продукт покрива тези изисквания.
  Забл. Алфа-бета **тестване** - валидация

- В този смисъл, **тестването** е форма на **верификация** за установяване на съответствието на софтуера с изискванията(макар че има и други методи на верификация, напр. формална верификация)
  - Функционално тестване - тества се функционалността на цялостната система
  - Потребителско тестване - тества ползата и използваемостта на продукта от крайните потребители
  - Тестване на производителността - напр. тестване на бързодействието на системата
  - Тестване на сигурността - тестване на степента на защита на потребителската информация

- **Управление на процеса на тестване**
  1. Анализ на изискванията за тестване
  2. Планиране на тестването - какви данни ще ползваме, какво ще тестваме, как ще го тестваме
  3. Изпълнение на тестването
  4. Анализ на резултатите
  5. Заключение

7. Съвременни софтуерни технологии

7.1. Гъвкави (agile) софтуерни технологии. Extreme Programming (XP)

- **Agile** методологиите вземат предвид изискванията на пазара за бързо доставяне на софтуерни продукти. При Agile фокусът е върху предоставянето на функционалностите бързо, в отговор на променящите се изисквания.

  Всички Agile методологии се основават на инкременталната разработка и доставяне на софтуера. При инкременталната разработка се започва с приоритизирането на функционалностите, които са най-важни, дефинират се детайлите на тази функционалност, след което се реализира, тества, интегрира, тества се след интеграция цялостно системата и евентуално се доставя, при успех.

  Отличително за agile е съвместната работа и комуникация между разработчиците и клиентите с цел предоставяне и приоритизиране на нови системни изисквания и оценяването на всеки инкремент.

- Extreme Programming е тясно свързано с agile методологиите. Основните му принципи са:
  - **Инкрементално планиране/потребителски истории(Feature Driven Development -)** - няма дефинирана крайна точка на разработка; вместо това, изискванията за всеки инкремент се установяват след дискусии(потребителски истории) с представители на клиентите, както и техния приоритет; това се случва итеративно
  - **Малки releases** - версиите на системата се доставят често и инкрементално добавят функционалности, не твърде много на брой и не твърде големи
  - **TDD**(Test-driven development) - първо се пишат тестовете за функционалностите, след което съответният код. Това допринася за определяне на поведението на кода и гарантира, че по всяко време, т.е. след всяка промяна може да се тества написаното.
  - **Continuous Integration** - веднага щом работата по дадена задача се приключи, се интегрира в системата и се създава нова версия на системата, което се последва от автоматично тестване на цялостната система, което е необходимо да завърши с успех, преди новата версия да бъде приета
  - **Рефакториране** - подобряване на структурата, четимостта, ефикасността и сигурността на системата
  - **Простота на дизайна** - проектирането е дотолкова, че да може да се удовлетворят текущите изисквания
  - **Pair programming** - програмиране по двойки с цел оценка и предоставяне на взаимопомощ при разработката
  - **Collective ownership** - разработчиците работят по разнообразни части от системата, така че знанията и експертизата им са по-равномерно разпределени

- **On-site customer** - представител на клиентите е наличен през процеса на разработка и има отговорността да предоставя системните изисквания на екипа за имплементиране

7.2. SCRUM

Scrum е гъвкав метод, който предоставя рамка за agile организация на проектите и планиране

Ключови практики

- **Product backlog** - TODO списък със задачи, които предстои да бъдат имплементирани; този списък се преглежда и обновява преди всеки sprint
- **Timeboxed sprints** - фиксирани периоди от време(напр. 2 - 4 седмици), през които се случва реализирането на функционалностите от backlog списъка
- **Самоорганизиращи се екипи** - екипи, които работят и дискутират проблеми, вземат решение чрез консенсус